

РОЗДІЛ IV.

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РИНКУ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ

УДК 338.7

О. В. Дзюблюк – доктор економічних наук, професор завідувач кафедри банківської справи Тернопільського національного економічного університету

Роль банків у забезпеченні та розвитку ринку фінансових послуг

Ринок фінансових послуг має розгалужену структуру й включає: банківську систему, фондову біржу та позабіржову систему, небанківські кредитно-фінансові установи, підтримуючі та стимулюючі інформаційні системи, законодавчу базу, яка забезпечує врегулювання економічних взаємовідносин між суб'єктами економіки, котрі діють на фінансовому ринку. Зокрема банківська система є найбільш універсальним елементом інфраструктури фінансового ринку, оскільки мобілізує у своїх установах грошовий капітал, а в особі Національного банку України здійснює грошово-кредитну політику країни. Активи вітчизняних банківських установ складають майже 90 % активів усіх фінансових посередників. Отже, стабільний розвиток банківської системи є основою і запорукою у забезпеченні та розвитку ринку фінансових послуг.

Банківський сектор України демонструє високі темпи зростання і є більш розвиненим порівняно з іншими фінансовими секторами. Протягом останнього часу стан банківської системи характерний передусім зміною у структурі активів банківської системи, а саме збільшенням частки кредитів в економіку в основному за рахунок зрушення високоліквідних активів. З іншого боку, зросла частка депозитів у зобов'язаннях банків, при цьому істотно зросла частка вкладів фізичних осіб (це є позитивним моментом, оскільки більшість депозитів фізичних осіб є строковими, на відміну від депозитів юридичних осіб). Третьою, досить помітною тенденцією, є

зменшення капіталізації банківської системи, частка балансового капіталу в пасивах зменшилася з 17,5 % до 11,9 % (відношення регуляторного капіталу до активів зважених на ризик зменшилося з 20,7 % на початок 2002 року до 15,0 % на початок 2006 року). Хоча таке співвідношення капітал/активи й відповідає міжнародним стандартам зменшення капіталізації є істотним обмеженням щодо розширення кредитування банками й може стати фактором, який перешкоджатиме пониженню відсоткових ставок тощо.

Водночас обсяги та структура власного капіталу, зобов'язань та активів не відповідають потребам економіки країни й, у тому числі, достатньої бази для розвитку ринку фінансових послуг. Зокрема тільки 14 % всіх кредитів спрямовуються на інвестиційну діяльність, хоча ця частка зростає, вона все ж ще мала. Викликає багато проблем істотне залучення іноземного капіталу у вітчизняні банки, що пов'язано з нестачею внутрішніх ресурсів та нерозвиненістю українського фондового ринку.

Більшість проблем у банківському секторі пов'язані скоріше з невизначеністю політичного, економічного середовища та нерозвиненістю фондового ринку, що, у свою чергу, породжує обмеження можливостей для залучення капіталу та дефіцит інструментів для хеджування ризиків у банківській системі. На нашу думку, при ситуації, яка склалася сьогодні у банківській системі, потрібно здійснити багато заходів для її зміцнення, а отже й забезпечення розвитку ринку фінансових послуг, а саме:

1) удосконалити банківський і фінансовий нагляд для моніторингу міжнародних трансакцій і використання складних фінансових інструментів;

2) застосовувати винятково міжнародні стандарти обліку в фінансовому й корпоративному секторі;

3) удосконалити статистику платіжного балансу й систему відслідковування зовнішньоекономічних фінансових потоків;

4) використати для виходу із сьогодинського режиму грошової політики або інфляційне таргетування, або постійно фіксований обмінний курс за відсутності внутрішньої грошової політики;

5) контролювати за узгодженістю грошової та фіскальної політики банків, які орієнтуються на досягнення бюджетної збалансованості, обмеження відносних обсягів державного боргу та зниження інфляції.